

Méhészeti Közlöny.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

Azerdélyrészi méhész-egylet tagjai a tagsági díjért kapják. Tagsági díj rendes tagok részérő évi 4 korona. Előfizetőknek: Egész évre 4 korona; félévre 2 korona.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a szerkesztő nevére Kolozsvár, Deák F.-u. 2 sz., reklamációk, hirdetésekre vonatkozó megkeresések dr. Balázs Ferenc főtitkárhoz Kolozsvár, Mészáros-utca, 3. sz., a pénzküldemények Zsögön Rác Mihály egyll. pénztárnokhoz Kolozsvár, Mátyáskirály-tér Bánffy-palota intézendők.

*

Hirdetés díja: Egyszeri hirdetésnél egész oldal (187 négysz. cm.) 6 k., féloldal 3 k., negyed oldal 1 k. 50 f. Egyesületi tagok és fél éves hirdetéseknek 10%-al, egész éves hirdetéseknek 15%-al olcsóbb. A hirdetési díjak előre beküldendők az egyesület pénztárába. Cikkeink átvétele csak a forrás („Méhészeti Közlöny”) tüzetes megjelölésével van megengedve.

A KEZIRATOKAT NEM ADJUK VISSZA.

Felölős szerkesztő: **Ványolós Miklós.**

A „Grand prix“.

Igazi benső örömmel vesszük tudomásul az »International Exhibition of Arts and Manufactures London« (londoni ipar és mű nemzetközi kiállítás) tudósító irodájának azon örövendetes értesítését, hogy egyik tagtársunk *Hutter Gerő* kolozsvári birtokor és mülépgyáros, mülépgyártmányait a fent nevezett kiállítás bíráló bizottsága *Grand prix*-vel tüntette ki. Az az édes benső érzés, mely eltölti keblünket, a mikor ily magas kitüntetésben részesül *külföldön* egy illustris tagtársunk a méhészet fejlesztése érdekében előállított gyártmányaiért, jövőbeni reményünket szép színekre festi.

Már-már el voltunk csüggedve azon, hogy az okszerű méhészet leggazdaságosabb alapja a *mülép*, a sok nyereszke dni akaró gyártó nemtörődömsége miatt teljesen hitelét veszti. E csüggedésünk közepette lépett fel Hutter Gerő birrok dusan felszerelt mülépgyárával azon elhatározott szándékával, hogy véget vet a mülép mizeriának azzal, hogy költséget és fáradságot nem ismerve és nem kimélve a méhész közönségnek olyan mülépet állit elő, a mely minden eddigi

műlépet magasan felölmulva, rendeltetésének minden tekintetben megfelelvén a méhész közönség megingott bizalmát gyárához köti le.

És ime az első éve is fényesen bevált. Műlépei az idei budapesti méhészkiállításon bronz érmet, a kolozsvári gazdasági kiállításon diszoklevelet nyert, azonban mindezeknél hatalmasabb a londoni nemzetközi kiállítás magas kitüntetése, a hol annyi versenyző közt a „*Grand prix*”-vel lett kitüntetve, mintegy nemes elhatározása pontos beváltásának fényes bizonyítéka.

E kitüntetés lerázza lelkünkéről a kétség láncait s utat nyit, hogy teljes bizalommal fordulhassunk műlépszükségleteink beszerzésére Hutter Gerő Kolozsvári műlépgyárához, a hol csakis *kiváló minőségű műlép* áll rendelkezésünkre, a melyet a hosszú téli esteken keretekbe ragaszthatunk s bizalommal várjuk a tavaszt.

Éz a kitüntetés mindnyájunknak jól esik, mindnyájunkat érdekel, mert kiváló gyártmányainak mi méhészek vesszük a legnagyobb hasznát.

S a midőn kiváló műlépeivel gazdasági előhaladásunkat neveli erkölcsi kötelességünk őt a legmesszebb menő pártfodásba részesíteni.

S.

Visszapillantás a kiállításra.

A lezajlott kiállítás csakugyan az európai kontinens eddigi kiállításai között a legnagyobb és a legdusabb volt.

Sokan látogatták meg a kiállítást szakértő és laikus, de nagyon kevesen voltak, akik a kiállított tárgyakat kellőképpen tanulmányozták volna. De ne is csodálkozzunk azon, hogy a látogatók legnagyobb része nem tanulmányozta kellőképpen a kiállítást, mert annak meg van a maga oka. A látogatókat elkápráztatta az a sok szépen összegyűjtött méhészeti kincs, aminőt még együtt soha senki sem látott s ami méltán rávall egy sokat tapasztalt, kiváló méhészeti szakte-

kintély nagy tudásának, finom izlésének, de leginkább azon szeretetteljes ragaszkodásnak, melylyel három ország méhészei az iránt az ember iránt viseltettek és viseltetnek, akit többszöri érintkezésünk alatt kiváló szaktekintélynek, igazi önzetlen jóbarátnak ismertek meg s amidőn megtudták, hogy ő lesz a kiállítás rendezője, csak nevét kellett emliteni három ország méhészei előtt, seregestül tódultak a kiállításra szebbnél-szebb méhészeti kincseik egész tömegével, hogy igaz, szeretetreméltó barátjukat nagy munkájában úgy támogassák, hogy az fényes sikerrel járjon. És úgy is történt. Ez a kiállítás a ragaszkodásnak oly impozáns megnyilatkozása volt, a melyhez fogható eddig még soha s ezután aligha lesz szerencsénk láthatni.

Engedelmet a kitérésért, de ezzel tartoztam annak, akit illet s azt hiszem mindnyájunk meggyőződését és rokonszenvét tolmácsoltam vele.

Most sétáljunk végig a kiállításon.

I. Csoport. Élőméhek. Ebben a csoportban 60 kiállító jelentkezett, akik közül többen távol maradtak részint a mézelési idény gyengesége, részint a nagy távolság miatt. Hanem akik kiállítottak, családaiikkal valamennyien remekeltek.

Nagyobb figyelemreméltó az Österreichische Imkerschule széleskeretesen működő méhcsaládja, mely a különböző kaptárméretek közt a gyakorlati élet számára a középutat igyekszik kipróbálni, hogy ezzel egy általánosítható méretet megállapítva, a további kaptárharcnak elejét vegye. Még teljesen kipróbálva nincs, de hogy a kísérletet ezzel a kaptárral hazánkban is megtehessük, értesülésem szerint, a Földművelésügyi m. kir. kormány a gödöllői állami méhesgazdaság részére megvásárolta.

Nem kis feltűnést keltettek a krajnai egyszerűládák sem, amelyek mintegy gunyolódva a komplikáltabbnál komplikáltabb kaptárszerkezetekkel hihetetlenül erős családokat rejtettek szerény belsejükbe, igazolva azt a rég elhangzott állítást, hogy »nincs rossz kaptár csak rossz méhész van.«

II. Csoport. Méhlekások. Itt láttuk csak megtestesülve azt a harcot, amely a feltalálók között foly, de nem bocsát-

kozom azok részletes leírásába, hanem csakis a feltünőbbeket emlitem.

A régi méhlokások közt föltaláltuk az első keretes kaptárt három példányban. Ezen ugyanis a Szarka által 1840-ben szerkesztett kaptár eredeti-i. Egyik a gödöllői áll. méhesgazdaság tulajdona; a második az Erdélyrészi Méhészegyleté; a harmadikat Gál Imre Sz.-Udvarhelyi tanító mondja magáénak.

Az újabb kaptárak közül említést érdemeltek csinos, tartós, anyag és kivitel tekintetében a Kühne F. utóda, Meister testvérek, Erdélyrészi Méhészegylet, Vida László karcagi asztalos kaptárjai. Nemkülönben a Forgách Lajos aradi méhészeti vándortanító által konstruált országos méretű mutációs katára, melynek leírását csak azért mellőzöm, mert szerkesztője ebbeli jussát magának tartotta fenn. (Legyen boldog vele.) De mondhatom nagyon elmés. Egyetlen volt a maga nemében Almási Lajos pozsonyi lakós saját készítményü nemzempapir kasa és kaptára, mely mindenféle rosz elhasznált papirból gyurt anyagból van sajtólva. A kaptár anyagának egy része két napig ázott a városligeti tó vizében a nélkül, hogy meglátszott volna rajta. Némelyek anyagának olcsósága és látszólagos tartóssága miatt a jövő kaptárananyagát látták benne. Hilbert István palából készített átmeneti ládáját is többen megbámálták, azon töprengve, hogy mily előnye lehet a törékeny palának a kaptárkészítésnél. Legtöbben a Velasits György üllői tanító azon merész fantáziával megszerkesztett kaptárducán bámultak, mely \diamond alakban felállított ládákából van összetéve.

III. csoport. Eszközök. Ez a csoport is szépen volt képviselve. Legszebb volt a Kühne F. utóda eszközgyűjteménye. Nevezetesebb újítások: Kolb Max lépfedelező és mézoldógépe, mely egy átyuggatott deszkán a sejteknek megfelelő sűrűségben beállított rézrudacs-kákból áll, melyeket egy vízszintes helyzetben forgó fogas henger posztóványoló, olajmagtörő vagy aranyzuzó módjára váltakozva emel föl és süllyeszt az alája vízszintesen elhelyezett keretbe. Használhatósága kétséges. Lengyel Károly békési lakós négyféle virágpórt

mutatott be kondenzálva tavaszi használatra. A mézpergetők közül Simonffi István Kolozsvári gépgyáros masszív és kiváló figyelemmel készült szijhajtásos mézpergetője tűnt ki, Vajnovszky Vince n.-váradí lakós javított viaszprése is figyelmet érdemelt.

IV. Csoport. Méz és viasz. Ez a csoport volt a leginkább képviselve (186 kiállító), melyről igazán számot adni aligha lenne képes valaki. Sajnos azonban, hogy a távolabbi vidékekről felküldött lépesméz legnagyobb része. — részint a rosz csomagolás, részint az uton való dobálás következtében — összetörve s a méh nagyrészben kifolyva érkezett. — Itt kivált Hutter Gerő kolozsvári műlépgyáros csoportja, amelyben a tisztítatlan viasztól a legfinomabban elkészített műlépig minden átmenet ki volt tüntetve.

Az *V. Csoport.* Méz és viasz feldolgozásának 77 kiállítója egymással méltóan versenyzett a méznek és viasznak háztartási, élvezeti és ipari feldolgozásával. Kiválósága csaknem mindeniknek volt.

VI. Csoport. Szakirodalmi és tanítási tárgyak. Itt is kiválóságokra találunk. A gödöllői áll. méhészeti gazdaság gyönyörű oktatási felszerelése; Baron Adolf mézelő növénymagvai; az Erdélyrészi Méhészegylet könyvtárának ritkább szakpéldányai; méztészták receptjével és preperált élővirágokkal diszitett levelezőlapjai, méhes tervei; Resch Ignác dr. plebános a méz bonctani preperátumai stb. stb. Ezekhez járult egy egész sereg régi méhészeti szakkönyv, méhészeti folyóiratok, méhesek fényképei, mézelő növények preperátumai (ifj. Bodor Lászlótól) stb. stb.

Bár kis terjedelemben, de hozzájárultam némiképp megismertetni azt a nagyterjedelmű kiállítást, mely hazánk méhészetének fejlődéséről a legimpózansabb képet és bizonyítványt nyújtotta s azt hiszem használtam vele, hogy el ne szunyadjon a méhészet gyakorlása iránti buzgóság a csüggedőkben, akik a mostani rosz évben felhagytak a reménnyel, hogy jobb idő is lehet még

Szolgáljon vigaszul, hogy ha hazánk ily gyenge esztendőben képes volt ily nagyszabású kiállítást összegyűjteni, mit

adhat és mit fog adni egy jobb év. De vigasztalódjunk, mert a rossz évre csak jó fog következni. Adja Isten, hogy úgy legyen.

V.

A mézértékesítés.

Élvezettel olvastam Gál Imre urnak cikkét s a való tényeknek helyes megítéléséből vont következtetéseit mindenki kénytelen elfogadni. Hogy most az osztrák Bienen-Vaterner legutolsó számát olvasom, önkéntelenül visszaemlékszem a cikk egyes részeire, mert e lapban egy kisebb H. Haller, Leobenből jegyzett cikkben a következő hízlgőnek éppen nem mondható rész foglalkozik (ford.) Felső-Tirolban a múlt év végén érezhető volt a magyar pizszokverseny (Schmutzkonkurrenz) az ő olcsó ugyan, de az árnak megfelelő árujával. — Gál ur cikkében a belfogyasztás fejlesztését és a mézkereskedelem szervezését ajánlja s ebben tökéletesen egyetértek vele. Mint a fenti kivonatból látható, melyet bátran nevezhetünk pillanatsfelvételnél, mert ez nem hivatalos hang, hanem egy közember egyszerű, igaz véleménye, melyet a nyomdafesték szankciónál közvéleménnyé. A külföldön félnek tőlünk, mely félelem körülbelül olyan, mint a mit mi érzünk Galicia s az onnan jövőktől. Ezért bátorkodom én a Gál ur kijelentéséhez még azt az egyet hozzá tenni, hogy az alakítandó országos szervezetnek nem csak kereskedelmének de méhésznek is kell lennie, hogy méhészeinket ott a hol kell oktassa és támogassa. Én, ki évek hosszú során szerzett tapasztalatokkal bírok a mézértékesítés terén nem tudok felháborodni az osztrák kartárs nyilatkozatán. Fájdalmas ugyan, ép úgy, mintha nyilvánosan, idegenek előtt, valami csunya hibámra figyelmeztetnének, de mert tudom, hogy igaza van az illetőnek a durva, nyers figyelmeztetést kénytelen a magyar zsebre dugni. Hogy minálunk a kereskedők nem aggodalmaskodnak a mézvétnél az általánosan tudott tény. Ha a méz silány minőségű, úgy éppen csak a méhész kap érte kevesebbet, mert a mint

az átmegy a kereskedő boszorkánykonyháján, úgy már I-ső rendü magyar méz lesz belőle. Itt van a baj, mert a külföld nem ismer sem Jánost sem Pált, hanem a kereskedőt s a keveréket, mit ő árul magyar méznek. Hiába való tehát egyesek törekvése, hogy tiszta, jó mézet termeljenek s ez által mézünk jó hírét emeljék, ezek csak oázisok a sivatagban, nagyon kis kör az, mire működésük kiterjed, mert a vevők 98 százaléka kereskedőtől vesz. A kereskedő pedig csak olcsón akar vásárolni, hogy nyerjen mellette és még versenyképes is legyen. Ily körülmények között természetes, hogy a méhészt, ki fáradozásainak gyümölcsét is akarja látni, nem néz a minőségre, a mit úgy sem fizetnek meg, hanem a tömegre. S azt hiszem nem mondok nagyot, ha azt állítom, hogy azok a kevesen is, kik ma még törekvésüket a méz minőségének emelésére irányítják, ha ez állapotok hamarosan meg nem változnak, át fognak térni a másik már amugy is óriási táborba.

A kereskedelem tehát eladta nem csak mézünket, de jó hírünket is. Nézzünk csak kissé körül ott, hol a méhészek saját maguk árulják mézüket, milyen árak vannak ott? Ausztriában, mindenütt a nagybani eladást véve alapul, pl. K. 1.40 Németországban K. 1.68, Sveicban pedig K. 1.70 kapnak ez idén a méhészek átlagban mézükért és nálunk —90—1 K. Pedig ha igaz a mit lapjaink, szakkönyveink és oly sok idegen állított, a mi mézünk sokkal kellemesebb izü, mint bármely méz a körülöttünk levő országokban. Mégis nálunk álmolni sem mernek a méhészek oly árakról, mit külföldön fizetnek. (Nehogy valamelyik méhésztársamnak eszébe jusson a fenti országokba a szép haszon reményében mézet szállítani vagy csak összeköttetéseket is keresni, megjegyzem, hogy Németországba vámmal, Sveicba vámon kívül még erős szervezettel is gondoskodtak az idegen méz kizárásáról.) A baj okát nem kell keresnünk, mert annyira szembeszökő. Az orvoslásnak pedig csak egy módja van, kezünkbe kell venni az értékesítést. (Tekintve, hogy közleményem már így is hosszúra nyult az értékesítésre vonatkozó tervezetemet a Szerkesztő ur szives engedelmével a következő számban fogom

közölni.) Ha pedig oly sok törvényünk és más nagy alkotásainknál nem szégyenlettünk külföldi példa után indulni úgy arra, ez esetben sincs okunk. Egy dologra azonban ügyelnünk kell, nem a holt betűket kell átvennünk, hanem az életet, a gyakorlatot. Más szavakkal: mink mindent felülről várunk, az esőt a menyekből, a földi javakat pedig a kormánytól. — Ezzel szakítanunk kell, meg kell tanulnunk a külföldtől, miképen járnak felnőtt emberek a saját lábaikon. Nekünk méhészeknek, kis embereknek, a cipésznek és földmivelőnek kell összefognunk, hogy sokan egyesülve hatalmat alkossunk, mert csak úgy van kilátásunk sikerre, ha a saját dolgainkat magunk végezzük el. Ha ezt meg tudjuk tenni, úgy a költő szavait idézve: »Jönni fog, mert jönni kell, egy jobb kor.«

Zseltvay Elemér.

November a méhesben.

Eljárt az idő. Beköszöntött a hűvös ősz, a virágok mind elhervadtak. Ami kevés van még, a legszebb időkben még egy kis himport vagy ragasztó anyagot szednek méheink, de már még a legszorosabban vett »mindennapiról« sem szólhatunk többé. A szunyadó természettel együtt elmulik méheink fáradtságot nem ismerő szorgalmának tere is. S habár a melegebb napokon lakásaikat elhagyva, ki-ki repülnek, ez a ki-repülés eredménytelen s csak arra szoritkozik, hogy a szép időt felhasználva a szabad levegőt élvezhessék, mielőtt téli fogságukat kénytelenek lennének megkezdeni.

Minél hosszabb az ősz, minél melegebbek a napok, annál kedvezőbb a méhekre, mert annál tovább maradnak a szabadban s annál könnyebben élik át a telet.

Bármily szép legyen is az idő, bármily melegnek mutatkozzék is, a kaptárak belsejét már többé felnyitni nem szabad, mert a költőtér belseje meghül s a felszaggatott réseket a méhek már nem lesznek képesek többé leragasztani s a kaptár melegtartósága veszítvén, a család kitelelése kétségessé válik.

Ha mégis nem kerülhetnők el, hogy valamely családon segítsünk, csakis befödött lépesmézet adjunk be, azt is úgy, hogy a költőtér fedődeszkáit föl ne vagdassuk s a művelet elvégezte után a feltett ablakot körös-körül magunk ragasszuk be papírral. Anyátlanságon már most segíteni meddő és kertes kimenetelű dolog lenne.

Bárha e hónap vége felé már a zord tél is bekövetkezik s a méhek téli nyugalomra gomolyba gyűlnek össze a kaptárban, mégis akad egy-két barátságosabb, melegebb nap a melyen a méhek kirepülhetnek s belső terhüktől megszabadulva, könnyebben elviselik a telet a nélkül, hogy a vérhas betegség kiütne rajtuk.

A méhésznek még ebben a hónapban is akad tennivalója a méhes körül.

Mihelyt a hidegebb napok következnek, a kaptárak fedődeszkái és ablakai jó meleg takaróval fedendők be, hogy a méheket a hideg ne bántsa.

Védenie kell a gyakori hideg szelek ellen is, hogy a szél ne fujjon be közvetlenül a kaptárak röpdülő nyílásain. E végből alkalmas szélellenzőkről is gondoskodni kell. — A szél a gomolyba gyűlt méheket nagyobb mozgásra kényszerítván, nagyobb táplálék fölvételét teszi szükségessé, ami egyrészt a táplálék gyorsabb elfogyását, másrészt pedig — a méhek tisztulásra esetleg ki nem repülhetvén — a vérhas betegség előállítását s ennek következtében a méhek elpusztulását eredményezi.

A mezőről betolakodott egereket szorgalmasan pusztítani kell alkalmas, zajtalanul működő egérfogókkal.

Amint a hideg beáll, óvjuk méheinket minden zajtól s ezért kerüljünk el a méhes körül minden zajjal járó munkát, favágást, dörömbölést, mert a méhek minden ütésre a gomolyban felzognak s ha a csattanások sokáig tartanak a gomolyból szétmennek s nem tarthatván meg a hőmérsékleti egyensúlyt, a kaptár különböző helyein megdermednek.

A beállott hosszú téli estéket hasznosan eltölthetjük keletszegéssel, viaszolvasztással, múltépkészítés és beragasztással, de legfőképp hasznos méhészeti könyvek olvasásával.

A viaszmolý az okszerü mészészet szolgálatában.

Méhés családból származom. Atyámtól örököltem a méhest, akire nagyatyám hagyta. Édesatyám sokszori elbeszélése szerint az ő nagyatyja és szép apja is mindig méhészettel foglalkoztak. Olyan vidéken és községben lakom, a melynek ueve is a méhészektől származik, ami azt bizonyítja, hogy itt hajdanta intenzív méhészetet folytattak. Ez a régi hagyomány vezetett engem is arra, hogy a méhészetet elődeim nyomdokán haladva folytassam. Erre az elhatározásra még az a körülmény is vezetett, hogy serdülő ifju koromban sokszor hallottam a méhészeti jövedelmező voltáról, éreztem is annak jótékony hatását, a mikor édesatyám sokszor említette, hogy a kollegiumba a méz árából iratott be. A régi tradíciók, a méhészeti iránt való gyermekkori rokonszenv, arra vezettek, hogy én is folytassam elődeim nyomdokát és a méhészetet folytassam.

De fájdalom, én a méhészeti folytatásában a régi nyomokat követtem. Habár sokat olvastam az okszerü méhészetről, nem hittem azt biztos talajnak azért, mert a méhlikások sokfélesége és az ezek között folytatott harc, a kaptáros méhészeti iránt való bizalmamat a legnagyobb mértékben megrendítette.

És ez volt legnagyobbbrészt végzetem. Nem tudtam magam elhatározni arra, hogy az okszerü kaptáros méhészeti folytassam. E helyett elődeim nyomdokán a kasokkal való méhészeti üztem.

Habár birtokában voltam nagytiszteletü Baksai Sámuel »a méhészeti hibái« címü kiváló művének, a mely kizárólag a kasokkal méhészkedők részére van írva; mégis a mikor a baj bekövetkezett ezen kitünő müben sem tudtam feltalálni annak orvosságát s huszonnégy családból álló méhészeti egy nyár alatt hatra padt le.

Az idej nyár ugyanis a mi vidékünkön is olyan viharos volt, hogy csaknem mindennap részünk volt egy-egy kisebb-

nagyobb szabású zivatarban, melyet nagy forróság előzött meg és követett. Ez a rendetlen s ugy látszik a kártékony rovarok szaporodására alkalmas — nedves meleg időjárás a viaszmos nagyobb arányu elszaporodását jótékonyan befolyásolta, mert az oly mértékben lepte el méhesemet, hogy elene minden védekezési kísérletem haszontalannak bizonyult.

Hiába tisztítottam a kasok aljdeszkáit, hiába pusztítottam a viaszmos lepkéket, a családok mindig háborgatva voltak miattuk. Legszebb törzseim, legnehezebb kasaim estek áldozatul ennek az undok féregnek. Az első család elpusztulása után megvizsgáltam a kiürült kas építményét s azt konstataáltam, hogy azt a viaszmos álcái keresztül-kasul járták s oly tömegben voltak benne, hogy az egész egy kukacészek volt. Nem csoda tehát, hogy a család teljesen kipusztult. Ez a látvány meggyőzött engem arról, hogy a viaszmos álcái ellen a legerősebb család sem képes védekezni, mert az álca utját pókhálószerű fonattal vonja be, a mely a méhek minden támadása ellen ennek biztos védelmet nyújt s háborítatlanul foiytathatja romboló munkáját.

Ez a tapasztalat azon föltevést erősítette meg bennem, hogy a kasokkal méhészkedő elődeink öntudatosan cselekedtek, a mikor ősszel a legnehezebb családokat lekénezték, mert alkalmasabb, célszerűbb eljárással nem rendelkezvén — ezzel kivánták megakadályozni a régi törzsek természetes elpusztulását.

Most láttam be igazán az okszerű méhészet jogosultságát, most kellett saját káromon elismerni az ingó szerkezetű kaptárak föltétlen és megbecsülhetlen előnyét a kasok felett, a hol ilyen mizeriák elő nem fordulhatnak. Nem pedig azért, mert a viaszmosyól megtámadott kaptár építménye szétszedhetőségénél fogva egész könnyűszerrel orvosolható s mi lenne egyszerűbb orvossága, mint az, hogy az ócska, lépes kereteket — melyek a viaszmos legkedvesebb tartózkodó helyei, valóságos melegágyai — egyszerűen eltávolítjuk, s azokat a melyekbe a kukacok befészkeltek vagy megsemmisítjük vagy napviaszolvasztóra ítéljük, melynek hőségében a kukacok elpusztulnak.

De egy más tapasztalatou is támadt káromból kifolyólag és pedig az, hogy a kasok csupán két évig tarthatók eredményesen, vagyis az idei raj kasba befogva oly törzscsaláddá fejlődik, a mely jövőre minden veszély nélkül rajzani fog, A viasmoly friss építményét nem bántja, de már később annak is ki van téve, tehát hogy elpusztulását meggátoljuk vagy más üres kasba kell átdobolnunk, hogy új törzset alkosson, vagy kidobolva kaptárba lakoljuk s építményét keretekbe szabva a kaptárba behelyezzük.

Tehát az idő, a körülmények és tapasztalataink parancsolják, hogy — a régi tradícióval szakítva — okszerű méhészek legyünk.

Orbán.

Erdély méhészetének multjából.

(Tallózás.)

Hazánkban a méhészet a régi időben az Erdélyi részekben fejlődött ki legelőbb és itt lett annak közgazdasági fontossága az egész európai kontinensen legelőbb felismerve, méltányolva és törvényes védelembe véve.

Nem csoda, mert a török hódoltság alatt nyögő Magyarországnak Erdély volt az a része, ahol a hódoltság következtében Martinuzzi (Frater) György bölcs politikájával megalakult erdélyi nagyfejedelemség nemcsak a magyar nemzeti szellem fönntartását, hanem Erdély és a bekapcsolt részek közgazdasági boldogulását is szemelőtt tartotta.

A közgazdasági tényezők egyik leghasznosabbika a méhészet sem került el figyelmét az erdélyi nagyfejedelemség törvényhozó testületének s igyekezett azt a szegénysorsu népházi szükségleteinek fedezésére törvényes védelembe venni s annak kivitelre való eladását törvényes tilalom alá venni. Ezt bizonyítja az erdélyi nagyfejedelemség országgyűlésének 1635-ben hozott alábbi határozata, amely szóról-szóra így hangzik :

»Maga majorságából proveniált (termelt) mézét, viaszát, minden Nemes ember az Országból is a hová akarja, minden Harmintzad nélkül mind maga kivihesse és küldhesse, mind pediglen, ha idegen akármely embernek eladja is, a Harmintzadokról írott 5-ik Articulus (cikkely) szerént adván Testimoniálist (bizonyítványt) mellette, békével elbocsáttassék; az Országbán pedig annál inkább szabadosan árulhassa mindenütt, adhassa és vehesse is akárki is a nemes rendektől. Paraszt embertől is a Nemes ember *maga háza szükségére és nem kereskedésre* szabadosan vehessen; de egyébiránt kereskedésre való mézet és viaszat az Országbán senki szedni és venni, annál inkább kivinni ne merészeljen Fejedelmek engedelmek nélkül, mivel *azzal való kereskedés mostan Fiscus (állampénztár) számára reselváltatott (tartatott fönn)*; alioquin (ellenesetben) ha kik az ellen impingálnának (vétenének); a Fiskális (kincstári) Tisztviselők a Székre citáltatván (idéztetvén) első Székről bizonyiságra egyszer kihocsáttatván, második Széken finaliter decidáltassék (véglegesen eldöntessék) dolgok: és *comperta rei veritate* (megállapittatván az igazság), a tilalom ellen vett vagy adott marhának (anyagnak timéznek és viasznak) duplumán convincaltassanak (kétszeresével büntettessenek), és *ulteriori termino denegato, omnibusque juridicis remediis exclusis, executio is peragáltassék* (legvégső tagadás esetén, minden törvényes enyhítő körülmény kizárásával végrehajtás is vezetessék) két része Fiscus(kincstár) számára, harmada az executoroké (végrehajtóké) legyen.«

Az országgyűlés ezen határozata nem bir ugyan elég alappal arra, hogy a szegény nép érdekében lett volna hozva, mert e határozat a méz és viasz árulását és kivitelét állami egyedáru tárgyává tette. — De ne csodálkozzunk ezen, ha a megszorult fejedelem (Rákóczi), kinek ezidőben ugyancsak meggyült a baja részint Brandenburgi Katalin és Prépostvári pénzbeli kielégítésével, valamint a törökkel is — azért, mert Martinuzzi politikájától egy pillanatra is eltért, — és e bajok pénzébe kerültek, a melyet csak újabb bevételi források megnyitásával volt képes fedezni.

Megváltozott azonban az állapot, megszűntek a bajok s

a méz és viasz eladása és vásárlására hozott szigorú törvény a szegény nép javára nyert enyhítést. De védelembe kellett venni a népet az őket zsaroló kincstári tisztviselők ellen is, a mi az 1649-iki országgyűlés határozatában meg is történt, a mely határozat így áll:

»Más Országból pedig, a mint hogy soha közönséges végzés által megtiltva nem is volt, hogy mind méz, viasz, barom és egyébféle minden marhák és eszközök, az Országnak nagyobb bőségeért szabadosan behozattassanak solutis de jure solvendis (feloldván a jogoson feloldandókat) végeztetett. A szegény község is ne *kényszerítettessék* arra, hogy magának megtartani való, vagy egyébiránt nem eladó méhét felferje, vagy felvert, és el nem adó, hanem *maga szükségére megtartani akaró mézét és viaszát kedve ellen eladja*; egyébiránt is a szegénységet ne santzoltassák a mézgyűjtők, vagy egyéb arra *rendeltetett* emberek; melyet, ha tselekednek residentiás (birtokos) emberek, Forumjokon prosequáltassanak (illetékes bírósága előtt vonassék kérdőre), ha pedig residentiatlan (birtok nélküli) Praefectus (előljáró) vagy más előttök Tisztek előtt; kiktől dependentiájok (függésük) vagon, azon mód szerint prosequáltassanak (vonassanak kérdőre) és convinctáltassanak (és ítéltessenek), mint fellyebb írva vagon a tilalom ellen mézet és viaszat szedők felől.« (Hivatkozás az 1635. évi határozmány büntető részére.)

A szegény népet úgy látszik, hogy az 1635. évi határozmány alapján nemcsak mézétől és viaszától fosztották meg, hanem még arra is rászorították a lelketlen mézszedők, hogy az összegyűjtött mézet saját fuvarukkal szállítsák rendeltetési helyére.

Erre vall ez utóbbi határozmány végső rendelkező része, a mely így hangzik:

»A méznek vecturájával (fuvarozásával) is a Vármegyebéli szegénység ne terheltessék, hanem annak bizonyos rendi légyen, a Fiskális (kincstári) Városok, Szászság és egyebek; honnan gyűjtött mézet, kik és meddig szállítsák.«

Tehát csak valánk valakik. Igenis az elsők a föld kerekén, akiknek irott törvényük volt a méhészetre, habár a vég-

szükség teremtette is meg. És ez annál fontosabb, mert az erdélyi országgyűlés volt az első, a mely a méz értékesítését — a veszélyben levő haza javára — törvényesen kimondotta, felismervén annak jövedelmező voltát.

És kellett lenni hatalmas méhészetnek is, a mely alapul szolgálhatott a törvény céljainak. Mert oly törvényt, mely egy ország biztosítására vagy súlyos helyzetéből való kiszabadítására szükséges pénz előteremtésére van alkotva, csak úgy lehet hozni, ha annak általánosan elismert s a célnak mindenben megfelelő alapja van.

Már pedig, ha az Erdélyi Nagyfejedelemség előttem eredeti példányban kitérve fekvő (s már ritkán található) törvénykönyvét végiglapozzuk egyes Ediktuma (határozmány) helyes körültekintés, alapos megfontolásról tesz tanuságot.

Tehát voltak elődeink jó méhészek s méhészetükkel segítették erdős bérces hazánkat végszükségében, legyünk mi is jó méhészek Isten minket se hagy el s legyünk büszkéek arra, hogy erdélyiek vagyunk.

BCU Cluj / Central University Library Cluj **V.**

Szives figyelmeztetésül!

A naplók betekintése alkalmával kitűnt, hogy t. tagtársaink közül némelyek csekély évi 4 kor. tagdíjukat elfeledték befizetni. Felkérjük mindazokat, akik hátrálékban vannak, hogy e csekély összeget lehetőleg mielőbb együletünk pénztárába (Koloşsvár, Bánffy-palota) beküldeni sziveskedjenék, mert tekintettel a kiállítás által felemésztett tetemes kiadásokra, csak úgy lehetünk képesek feladatunkat teljesíteni, ha t. tagjaink e csekély összeg hozzájárulásával segítségünkre vannak.

Koloşsvár, 1910 szeptember 28.

Az elnökség.

Fölhívás!

Több oldalról érkezett megkeresésre értesítjük a t. tagtársakat, hogy jövő évi kaptár- és eszközszükségeitek iránt lehetőleg még ez őszön tegyék meg megrendeléseiket, hogy azok elkészítése iránt idejében intézkedhessünk, mert — tekintettel a faanyag drágaságára — az egyesület csak az anyagot magát tartja raktáron (kiszáradás céljából) s kaptárakat és eszközöket csak a megrendelők részére készített.

Kolozsvárt, 1910 szeptember 26-án.

**Az Erdélyrészi Méhészegylet
gazdasági bizottsága.**

Tartalom: «A Grand prix». S. — Visszapillantás a kiállításra. V. — A mézértékesítés. Zeltvay Elemér. — November a méhesben. — A viaszoly az okszerű méhészet szolgálatában. Orbán. — Erdély méhészetének multjából. (Tallózás.) V. — Szives figyelmeztetés. — Fölhívás.

Miért adnók filléreinket megbizhatlan külföldi gyáraknak, holott itt a hazában polgártársunk

HUTTER GERŐ birtokos

Első hazai gőz- és villanyerőre berendezett mülépgyára
Kolozsvárt, Jókai-utca 7. sz.

Ajánlja tiszta méhviaszból készült legkitünőbb minőségű, soha meg nem nyuló az 1910 évi budapesti kiállításon bronz, a londoni kiállításon Grand prix-vel kitüntetett

MÜLÉPEIT

Bármily nagymennyiségben és adott méret szerinti nagyságban. Sárga viaszból 5 K; fehér viszből 6 K 50 f. kilogrammonként.

Készpénzért vásárol, vagy kész müléppel be-cserél tisztaminőségű kiolvasztott valódi méhviaszt.

Tisztelettel **Hutter Gerő**, birtokos, mülépgyáros.